

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

26. APRILA

STEV. 17

Obramba jabolk in hrušk pred črvivostjo in krastavostjo

Dandanes sadjarimo v prvi vrsti za izvoz vsaj kolikor hodijo v poštev jabolka. Toda zunanji (inozemski) sadni trg — pa naj si bo kjerkoli — zahteva samo izbrano, lepo razvito in čisto namizno blago. Povprečna mešanica in moštno sadje se porabi izvečine doma ali se razpečava le v notranjosti države in ima v primeri z namiznim sadjem zelo slabo ceno. Za lepa namizna jabolka in hruške se zanima seveda tudi domači trg, ki vsaj v novejšem času, istotako gleda na dobro kakovost, ki jo tudi razmeroma dobro plača. Samo ob sebi je torej umevno, da bi morala biti prva skrb vsakega sadjarja obrnjena na vprašanje: kaj je ukreniti, da se pridela res prvovrstna roba, za katero bi po pravici lahko zahtevali in tudi dosegli sorazmerno dobro ceno in bi sadjarstvo postalo vedno izdatnejši vir dohodkov.

Žal, da je še vse preveč sadjarjev, ki se ne zavedajo, kako важно je to vprašanje; sadjarjev, ki se ne morejo odločiti, da bi se resno zavzeli za obrambena dela in rajši prepuste sadni pridelek po stari navadi svoji usodi, ker ne verujejo, da se na ta način zavrnejo vsote, ki pomenijo zanje same in za celokupno narodno gospodarstvo veliko izgubo.

Po dosedanjih mnogoletnih izkušnjah pa rešitev tega vprašanja ni več tako težka. Sedaj, ko vendar točno vemo, da povzročata zavijač črvivost in škrlup krastavost; ko nadalje točno vemo kako se sadno drevo in sadje obvaruje pred tema dvema škodljivcema; bomo vendar segli po priporočenih obrambnih sredstvih! Ta sredstva so pred vsem baker (modra galica) in žveplo za varstvo pred krastavcem (fuzikladijem) ter arzenik za varstvo pred zavijačem (pred črvivostjo).

Obe sredstvi se uporabljata v obliki škropiva, ki se pripravi yselej sproti, ko hočemo škropiti.

Da se izognemo vsakemu nesporazumljenju in vsaki pomoti in škodi, da si sadjar zagotovil primeren, zanesljiv uspeh, je važno zlasti tole: pravilno pripravljeno škropivo, pravi čas za škropljenje in pa pravi način škropljenja.

1. S čim škropimo? Za varstvo pred zavijačem (črvivostjo) in obenem pred krastavostjo so sedaj povsod pri nas v rabi dve škropivi, in sicer: 2% žvepleno-apnena brozga z dodatkom apnenga arzenjata, ali pa sestavljeno bakreno-arzenikovo škropivo, ki se dobi v trgovini pod imenom nosprasis in se rabi brez vsakega drugega dodatka v 1/2% raztopini.

a) 2% žvepleno-apnena brozga z dodatkom apnenga arzenjata se pripravi takole: V dovolj veliko posodo nalijemo ali natočimo 100 litrov vode. V to vodo vlijemo med neprestanim mešanjem 2 litra temeljne (normalne) žvepleno-apnene brozge, kakršno kupimo ali skuhamo doma. V posebni posodi zmešamo v nekaj litrih vode 300 gr. apnenga arzenjata v prašku. Sele sedaj zlijemo to raztopino v pripravljenih 100 litrov 2% apnene brozge, dobro premešamo, in škropivo je gotovo.

Ker se apneni arzeniat rad vsede na dno, moramo škropivo pri napolnjevanju v škropilnice vedno temeljito premešati. Tudi med škropljenjem je dobro, da škropilnico večkrat potresemo, da se škropivo premeša.

100 litrov opisanega škropiva stane: 2 litra temeljne brozge po 1.50 din je 3 din, 300 gr. arzenjata po 30 din je 9 din; skupaj 12 din.

b) 1/2% raztopina nosprasisa se pripravi pa takole: V dovolj veliko posodo nalijemo 100 litrov vode. 1/2 kg nosprasisa razmočimo najprej v nekaj litrih vode, potem ga pa zlijemo v posodo s 100 litri vode in dobro premešamo, pa je škropivo gotovo.

Nosprasis je na drobno po 25 din kg. 100 litrov 1/2% škropiva bo veljalo torej

12.5 din. Obe škropivi sta torej približno enako dragi. Kdor vzame 25 kg nosprasa, ga dobi po 20 din. V tem primeru bi stalo 100 litrov $\frac{1}{4}\%$ nosprasnega škropiva samo 10 din.

Obe škropivi učinkujeta enako. Kar je komu bolj pri roki, tisto bo pač uporabljal. Bolj preprosta je raba nosprasa, ker je to sredstvo že samo na sebi tako sestavljeno, da ne potrebuje nobene primesi. Potrebna količina vode se odmeri, količina praška se odtehta, v vodi raztopi, dobro premeša, in škropivo je gotovo.

2. Kdaj in kolikokrat škropimo? Škropiti moramo najmanj dvakrat, in sicer: prvič tisti teden potem, ko jablane ali hruške odeveto, drugič pa nekako 3 tedne pozneje, ko so plodovi že za lesnik debeli. Še popolnejši uspeh doseže, kdor škropi še tretjič zopet tri tedne po drugem škropljenju. Ti termini so zelo važni in se jih je točno držati. Škropiti moramo asmo v vedrem, mir-

nem vremenu, da se more škropivo na drevu posušiti in da ga med škropljenjem veter ne raznaša. Rane jutranje ure so za škropljenje najpripravnejše, ker je tedaj zrak navadno najbolj miren.

3. Škropljenje moramo pravilno opraviti. Zato je potrebna dobra škropilnica s čim močnejšim pritiskom. Škropivo se mora razpršiti v najdrobnejše kapljice, ki tvorijo v zraku dimu podobno meglico, ki mora pokriti vse dele drevesa (veje, vejice, liste, zlasti pa mlade plodove) od vseh strani v obliki predronih, gostih kapljic, ki pa vendar ne smejo biti tako goste, da bi se združevale v večje kapljice. Poprašiti moramo drevje tako, da se vsi deli na gosto orose. Za količkanj večja drevesa moramo imeti vsaj 3 m dolgo bambusovo cev, da dosežemo s škropivom vsaj 5—6 m visoko. Škropljenje se vrši bolj od daleč in razmeroma hitro, da se po nepotrebnem ne trati škropivo in ne oslabi učinek.

Vzreja piščancev - naravna

Po letošnjih tako lepi in topli zimih je opravičeno upanje, da se nam pokaže povsod po naših kurjih dvorih zadostno število kokoši, ki nam bodo kot koklje izvalile potrebno število piščancev, potrebnih na eni strani v nadomestilo za stare (nad 2 leti nesnosti) pute, ki so se že iznesle, deloma pa (to so zlasti petelinci) za trg v mestu.

Če je vse v redu, se izvale piščki 21. dan. Pripeti se pa tudi, in ne redko, da prikobacajo na svet dan prej ali pozneje. Zapomni si: Zaostajajo pri rojstvu vedno le slabšiči! In slabšiči ne spadajo na tvoje dvočišče; od njih ima gospodinja samo zgago in škodo, pa nobenega veselja in koristi. — Ko kura vali, se toplota njene krvi močno poviša; doseže celih 42 stopinj Celzija, torej vročino, pri kateri bi bila ti že davno mrtič. Tudi jajca so zelo vroča; zato si lahko misliš, kako nevaren je korak, ki ga napravi nežno pišče, ki stopi vse mokro iz te vroče kopeli na hladni svet. Tvoja skrb mora biti, da bodo živalce prve dni kolikor mogoče na toplem, da se tako polagoma privadijo na mrzel zrak.

Glede hrane vedi, da prinese pišče, s seboj v telescu živeža za dva dni; zato jim 1—2 dni ne dajaj nobene hrane! V tem času se mora šele do dobra razviti in utrditi želodček in druga prebavila. V tej starosti tudi najlažje pošlješ piščance v večje daljave. Na splošno pa moramo reči, da spada

srečna vzreja piščancev med najtežje naloge perutninarščine. Da bi vzredila iz vseh izvaljenih neoglajencev zdrave, krepke jardičice — za to nam vendar gre v prvi vrsti — to je le redka sreča. Mlada perutnina je namreč izpostavljena tolikrerim nevarnostim, boleznim, nesrečam, sovražnikom na zemlji in v zraku, da moraš vedno računati z 20 do 25 odstotno izgubo.

Če so se izvalili piščanci pod eno ali več kokljami, potem je njih vzreja v toliko enostavna, ker ti ni treba skrbeti za kak poseben vir gorkote; kar so koklje izvalile, to sedaj kot vodilje tudi grejejo, kadar in kolikor je treba. Če si nasadila — seveda ob istem času, kakor je edino pametno — več kokljam, potem odvzemi izvaljene piščance, ko se posušijo, na vsakih 5 ali 6 ur izpod koklje in jih spravi na toplo mesto v sobi, kjer naj čakajo, da se izvali zadnji piščanec. Zdaj pa izberi živalcam za vodilje tiste koklje, o katerih upaš, da bodo najbolj vršile svojo nalogo. Ni namreč treba, da bi vse koklje, ki so valile, tudi vodile mladi zarod. Mnogokrat vidiš na kmetih, da vodi koklja samo po 5—8 ali pa celo še manj piščancev. To ni pametno in gospodarsko, ampak izguba časa in denarja. Za pravilo si vzemi: vsaka koklja dobi toliko piškov, kolikor jih lahko za gotovo pokrije. Če je še zgodaj spomladi in zunaj mrzlo, ne boš dal kurji več kot 15 do 20

piščancev; seveda je to število odvisno tudi od velikosti koklje. Tako lepo izrabiš koklje vodilje za vzrejo mladine, ostale kokoši pa pošlješ nazaj med navadno družino, v skupino jajčeric, da začno čim prej nesti. Tudi kopun, ki je valil, lepo vrši svojo vlogo kot voditelj piščancev; manj pa je za ta namen pripravna pura, katere je sicer izvrstna valilka, za otroško vrtnarico pa je mnogo pretežka in prenerodna, zato zlasti prve dni pohodi marsikakega mladiča.

Kje pa naj živi koklja - vodilja s svojo družinico? Nikoli je ne devaj nazaj v gnezdo, v katerem je valila. Kajti tam je prav gotovo več ali manj mrčesa, zato vsa gnezdišča temeljito pokončaj, najbolje v peči na grmadi. Tudi ne imej koklje z mladiči v istem prostoru, kjer bivajo in zlasti nočujejo ostale kokoši-nesnice. Od teh bi se namreč piščančki prav hitro nalezli raznih zajedavcev, uši in podobne nesnage, ki bi neboglencem razjedala nežni puh (mah) in jim pila kri ter tako v mnogih že prve dni zadušila možnost vesele rasti in zdravega napredovanja. Tudi ne imej več kokelj z družinami v istem prostoru, ker med kokljami le prevečkrat nastajajo prepiri in pretepi, pri čemer tudi marsikako pišče pride ob življenje.

Zato je najbolj pripravno, da pripraviš vsaki koklji majhen hlevček, dolg 1 m in 60 cm širok ter visok 50 do 60 cm; napraviš si ga iz kakega starega zaboja. Hlevček naj služi kot prenočišče toliko časa, dokler koklja vodi. Znotraj prebeli hlevček z apnenim beležem, po tleh pa nastelji s praprotnjo in po vrhu še z rezanico. Nastilj vsak teden zamenjaj s svežim, tudi hlevček na novo prebeli, da pač zagotovo ubraniš naselitev pršicam, ki bi utegnile pri veliki nesnagi pokončati velik del mlade družine.

V primeri bojazni, da bi utegnili prvih 14 dni imeti pri piških prevelike izgube, če

bi pustila koklji s piščanci popolnoma prost romanje lahko napraviš k gornjemu hlevčku še majhno ograjico, nekaj kvadratnih metrov, iz žične pletenine. Hlevček je ponoči na varnem prostoru pod streho, podnevi pa na sončnem prostoru na vrtu, kjer imajo piški v ograjici pod seboj zeleno travno pašo, ob slabem vremenu pa se umaknejo v hlevček. Taka ograjica je potrebna zlasti v primerih, ko preti v okolici živalcam velika nevarnost, n. pr. voda ali javna cesta z živalnim prometom ali če je blizu gozd, ptice roparice, pa tudi vrane in srake.

Navadno pa puščamo kokljo že čez kake 4 ali 5 dni, da vodi piške sama po svoji glavi, kakor pač najbolje zna. Če popelje ob lepem sončnem jutru mladiče v rosno travo, se ne bojte preveč; kakoš čuti nagonsko, da se mora tudi njen mladi rod utrditi; če je pa kako pišče prav kilavo in ne prenese pohlevne prhe jutranje rosice, je zanj in za vaše gospodarstvo boljše, da pogine.

Izredno velika nevarnost preti piškam zlasti prvi teden od sovražne bolezni, ki ji pravijo **bela griža**. Bolezen je nalezljiva in prehaja od bolne kokoši na njena jajca in od teh na izvaljene piščance. Zato moramo priti s časom do tega, da bomo nasajali za valjenje edinole jajca od takih kokoši, o katerih je živinozdravnik s preiskavo krvi odločno izjavil, da nimajo v sebi bolezenskega bakterija, ki povzroča belo grižo. Tudi pokvarjena hrana, zlasti mleko, ki se šele začne kisati, povzroči piškom bolezen, za nje nevarno drisko. Zato dajaj piškom samo svežo hrano in le toliko, kolikor je sproti, v četrti ure, pojedjo. Nastop griže in driske pa preprečiš z zelo preprostim, a izvrstnim zdravilom: **kislilim mlekom**, ki pa mora biti popolnoma skisano. Samo nakisano pa je strup za nežni piščančki želodček. ovfr.

Prestavljanje v AŽ-panjih

Starejši čebelarji slišijo bolj na besedo prestavljamo, in sicer ne samo, da bi ga za ta opravke; vendar je v naših AŽ-panjih treba govoriti o prestavljanju, ker satovje ne obešamo in ne preobešamo, marveč prestavljamo, saj stoji na palicah in ne visi. Zato naj v bodoče za važno opravilo v modernih AŽ-panjih velja beseda prestavljanje. Že beseda sama pove, za kaj gre. Satje prstavljamo, in sicer ne samo, da bi ga

med seboj zamenjavali, ampak ga predenemo iz »prtiličja« v prvo »nadstropje«. Vsakemu slovenskem čebelarju je znano, da naš panj obstoji iz dveh povsem enakih delov: iz plodišča, ki je spodaj, in iz medišča, ki je zgoraj. Družina se pravilno nahaja v plodišču, kjer je matica in z njo središče in razplodišče družine. Nepravilno je v AŽ-panju, če se čez poletje, t. j. od izzmljenja do zazimljenja nahaja matica v medišču,

torej zgodaj. Ta prostor je po naravnem ustroju čebelnega nagona, ki hoče imeti me dene zaloge nad zalego in ob njej, nikoli pa ne pod njo, namenjen za med in ne za zalego. Če je družina z matico v medišču, golovo več ali manj trpi donos, ker ureditev »hiše« ni pravilna.

Ne rečemo pa, da za zimske mesece, torej za prezimovanje čebel, medišče ne bi bilo dobro; nekateri celo trdijo, da je boljše kakor plodišče, ker da je zgoraj bolj toplo, poleg tega pa lahko čez zimo pustiš v plodišču prazno satovje, za katero marsikdo nima primerne shrambe. Seveda mora biti odprto žrelo v plodišču in ne v medišču, da čebele izletavajo spodaj in tako spomladi tudi spodnje satovje imajo pod svojo kontrolo (zaradi več!).

Po večini naši čebelarji, ki imajo AŽ-panje, jeseni družin ne predstavljajo v medišče, ker je ta posel dokaj zamuden. Treba je namreč prestaviti celotno gnezdo, ne pa samo matice in nekaj satov. Zakaj tako, sedaj ne bomo razlagali; kdor zasleduje naše članke, bo prav lahko uganil na podlagi navodil za zazimljanje, ki smo jih sproti objavljali. Družine se torej nahajajo v plodišču. Lepo spomladansko vreme in novi donos medu ter obnožine poganja matico, da bolj in bolj naglo zalega; družina se začne množiti in kmalu ji postaja prostor pretesen. Zalega zavzame večino prostora v satovju, tako da za med in obnožino ni več prostora. Nastane — če je letina ugodna — borba za sleherno celico. Razumljivo je, da se v takšni stiski začne z veliko silo buditi v družini gon po rojenju: del družine se mora izseliti s staro matico v novo satovje. Kakor hitro se je ta gon popolnoma uveljavil, kar se pokaže z nastavljanjem in zaleganjem matičnikov, ga je silno težko udušiti in roj preprečiti. Največkrat čebelar misli, da je roj preprečil, pa ga je samo odložil, kar je še slabše, kakor če bi pustil pravočasno rojiti.

Iz teh površnih podatkov spoznamo, kako važno je pri čebelarjenju v AŽ-panjih, ki so namejeni čebelarjenju na med in ne na roje, prestavljanje, in sicer pravočasno. Če si ugoden čas zamudil, je delo skoraj zastoj! Kaj ti pomaga odprto medišče, ki hoče biti prostor za med, če pa medu ne bo, ker se je družina razbila! Zato naj bi vsak čebelar z AŽ-panji temu važnemu opravku posvetil vso pozornost, kajti od njega je v prav znatni meri odvisen uspeh.

Kako se prestavlja, je obširno opisano v čebelarskih knjigah. Bistvo tega opravila

je v tem, da se družini razširi prostor in da jo čebelar s tem zaposli tako, kakor je njemu prav. Zato se del (ne vse!) satovja z zalego prekoži iz plodišča v medišče, med obema prostoroma se odpre prehod (rešetka), sat z matico pa mora ostati v plodišču, kamor se na izpraznjena mesta vtaknejo satnice (umetne stene). Kaj smo s tem dosegli? Najprej smo še enkrat toliko razširili prostor v panju. Družina začuti, da ni več stiske, ampak prav nasprotno. Drugič se je čebelar, ki so v oni dobi, ko morajo graditi, ponudila naravnost imenitna prilika, da svojo nalogo izvrše. Kakih pet ali še več satnic, ki jih je čimprej treba zdelati, niso matje solze in se je treba dela z vso pridnostjo lotiti. Če imaš polne roke dela in hišo napol podrt, kdo bi mislil na rojenje! Tretjič se pa matici, ki je bila poprej več ali manj ovirana v zaleganju, ker ni bilo prostora, nudi sproti, kakor se novo satovje dograjuje, dovolj novega, sveže izdelanega prostora za zalego in se družina lahko nemoteno razvija naprej, da kmalu lahko napolni ves panj spodaj in zgoraj.

To so bistveni nameni, ki jih čebelar s prestavljanjem zasleduje. Toda takoj je vsakomur jasno, da je to delo treba izvršiti pravočasno. Če si zamudil, je delo zastoj. Kajti družina že sedi na roj, matičniki so zaleženi in roja ne boš ustavil. In kako je žalostno pozorišče v takšnem prepozno prestavljenem panju po roju: dodane satnice so ostale neizdelane, morda čisto nedotaknjene (družina, ki sedi na roj, nima smisla za delo), zalega je razbita, nekaj je v plodišču, nekaj si jo prestavil v medišče, na satih kup matičnikov, družina brez matice, ki bi zalegala, med satovjem pa praznina, kajti pol družine je izletelo. Preden bo panj dobil in izprašil novo matico, bo še bolj opešal: kaj pomaga odprto medišče in mnogo prostora, če pa ni živali v njem in ne medu!

Zato velja: prestavljaj pravi čas! Ni mogoče povedati datuma. Čebelar mora svoje družine poznati in jih precenjevati po moči in razvoju. Kakor hitro je plodišče spodaj z živaljo zadelano in se ne vidi od zadaj svetloba žrela, je družina zrela za prestavljanje, če so drugi pogoji dani (ugodno vreme itd.). Kdor ima lepo izenačene družine, bo prestavljal vse istočasno, sicer pa ne. Prezgodnje prestavljanje je škodljivo, ker družino, ki še ni godna, zavre v razvoj. Kajti negodna družina ne more izvršiti svoje naloge, zaradi česar zaostane v razvoju.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Polonica

Polonica ima šele pet let, pa vendar je že pridna vrtnaričica. Práv zares. Mama ji je na vrtu odstopila malo gredico, teta ji je zadnjič, ko je prišla iz mesta na obisk, prinesla majhno lopatico in grabljiče, oče ji je še s seboj prinesel kanglico, in zdaj Polonica vrtnari, da je veselje. Komaj je že čakala, da je izginil sneg. Vsak dan je spraševala mamo, če še ne bo sonca in vsak večer je molila, naj bi bilo že skoraj lepo pomladansko vreme in ker je tako prišerno molila, se Bog njenim prošnjam ni mogel ustavljati in je za Veliko noč poslal sonca, da je Polonica kar samega veselja poskakovala. In zdaj je vsak dan na vrtu od jutra do večera. Še jesti prve dni ni imela časa. Vse punčke in druge igrače so za nekaj časa romale v staro šaro. Polonica se več ne briga zanje. Kako tudi bi se, ko pa je že odrasla deklica in ima že svoj vrt? Zdaj mora delati, ne pa se igrati. Z lopatico je prekopala gredico, kako je videla mamo, da je prekopala svoje grede na vrtu, veselja je solato in redkvico in peso, nasačila zelje — da, vsega bo dosti na njenem vrtu in mami zdaj ne bo treba nikoli več biti v zadregi, kaj bi dala v lonec. Bo že Polonica skrbela za to. Tudi rožice ne manjka na njenem vrtičku. Zvončke je izpulila gori v gmajni in trobentice in vijolice in je vse to presadila na svoj vrt in zdaj na njem cvete kot na nobenem drugem. Vsako jutro zalije svojo gredico — o nič se ne straši dela in truda. Včasih stoji kar cele luže na vrtičku, pa kaj za to? Bodo rožice še več hrane imele in bodo hitreje rastle. In vsak dan eproti hodi gledat, ali so semena že kaj pognala; nikakor ne more pričakati, da bo njen vrtec ozelenel, strašno jo ima, da bi se že skoraj lahko pobahala: »Danes pa je mo solato z mojega vrta.« Mama jo gleda, ko je tako pridna in se zadovoljno muza. Nobenih sitnosti več nima z njo, nikoli ji ni treba skrbeti, kako bi jo zaposlila. Zato se včasih sredi dela rada ustavi ob Poloničini gredici in se čudi: »Jej, kako lep vrtec ima naša Polonica!« In še očeta povabi, da se mora ustaviti in pohvaliti Poloničino pridnost. Da, tako lepo je zdaj doma, odkar ima Polonica svoj vrtec!

Da, da Poloničina mama si je dobro

izmislila, ko je odstopila svojci deklici gredo na vrtu. Otroci so že tako ustvarjeni, da ljubijo naravo in vse, kar v njej klije in živi. Ko se spomladi prebujajo narava in začno poganjati prvi zvončki in trobentice, jih prvi pozdravijo otroci z veselim vzklikom. Veselje nad dogajanjem v naravi se vzbudi v vsakem otročiču, komaj da se dobro zave. Kako vesel je vsake cvetke, ki mu jo damo! Komaj pošteno shodi, že išče po travniku cvetic, da jih prinese mami in očetu in teti, ker ve, da jih s tem razveseli. Tega veselja v otroku ne smemo zamočiti. Tudi če je šopek, ki ga otrok prinese, še tako preprost, ga mati vendar le ne bo brezbržno vrgla proč, ampak ga bo občudovala in tudi poduhala. Ali še nikoli niste opazovali, kakšno veselje ima otrok, če mama poduha trobentico, ki jo ji prinese njen malček, in od prijetnega vonja kar kihati začne? Še in še mora dubati in kihati, malemu tega nikoli ni zadosti. S takim vpoštevanjem otrokovega veselja pa gojimo v otrocih ljubezen do narave in do domače grude. Že prav zmlada moramo skušati, da gojimo to ljubezen v otroku in da vcepimo v njegovo srce veselje do dela na domači zemlji. Starši, ki morejo svojemu otroku prepustiti majhen košček zemlje, da si na njem napravi svoj vrtec, vrše važno vzgojno delo, čeprav na tem vrtec morda samo solata in trobentice rastejo. Mladi vrtnarji navadno silno ljubijo svoje varovance in skrbje zanje z vso ljubeznijo in mladostnim navdušenjem. Na tem majhnem koščku zemlje se nehoti v igri privadijo resnemu delu in začetijo v sebi prvo skrb in prve dolžnosti; v njih se poraja prvo zadovoljstvo nad storjenim delom. Iz igre postane nehoti resno delo. Če otrok pozabi rožice zaliti, le-te povešajo glave. In rastline zaostanejo v rasti, če ne skrbi zanje, jih ne prekopava in ne pleve. Otrok vidi posledice zanemarjene dolžnosti. — In vedno opazuje nekaj novega na vrtu, nekaj, kar prej še ni bilo. Tako mlada gredica je neusahljivi vir opazovanja in poučevanja. Vrt za otroka ni mrtev; vrt živi, se spreminja. Žužki in polži prihajajo na obisk in zastavljajo nove uganke, ki jih mati in oče nikoli ne moreta zadosti natančno reševati. Vrt nima v sebi sladkobne morale, kakor morda kaka prisiljena otroška povest, ampak je zdravo vzgojno sredstvo, ki ga starši ne bi smeli zanemariti, če le imajo kos zemlje, ki jim je dana v obdelovanje. Ua.

KUHINJA

Kvašeni marmeladni rogeljčki. Najprej pripravim kvašček iz 3 dkg kvasa s pridakom žličice sladkorja in par žlic toplega mleka. V loncu ošvrkljam četrt litra mleka, eno celo jajce in 2 rumenjaka, 3 dkg sladkorja, 10 dkg surovega masla, primerne soli in malo limoninih lupinic. Dobro ošvrkljano tekočino zlijem na pol kg moke, ki sem jo presejala v skledo, primešam kvas ter vse skupaj dobro zmešam. Zmešano prav dobro stepem. Stepeno testo pokrijim s prtičem in postavim na topel prostor, da se testo dvigne. Ko je testo dovolj vshajano, ga stresem na z moko potreseno desko ali na prtič ter razvaljam za nožev rob na debelo. Potem zrežem testo na 10 cm velike kocke. Na sredo vsakega kosa denem žličico segrate marmelade ter oblikujem lepe rogeljčke. Rogeljčke devam na pomazano pekačo, ter pustim, da še vzidejo. Prej ko dam rogeljčke v pečico, jim površino namažem z jajcem ter jih spečem v pečici. Pečenino potresem s sladkorjem in dam gorke ali mrzle na mizo.

Mešanica na juhi. Dva telečja priželjca, 2 telečji ušesi in košček telečje glave osnažim, operem in skuham do mehkega v slani vodi. Priželjce je kuhan, ko se dobro prevre, Prevretega vzamem iz juhe, denem v mrzlo vodo in mu potem odstranim žile in požiravnik. Ko je vse drugo kuhano, vzamem iz juhe in zrežem na zelo tanke rezine. Posebej skuham eno karfijolo, oprazim pest gob, napravim prežganje iz masti ali surovega masla. Za prežganje zarumenim polovico moke in polovico droblin. Prežganje zalijem z juho in dodam mesovje, gobe in na rožice razdeljeno karfijolo. Ko dobro prevre, jo zlijem na opečene zemljice ali na ocvrti grah.

Krofki iz šunke. 7 dkg surovega masla prav dobro zmešam s 5 rumenjaki, z dvema decilitroma kisle smetane, dvema dkg zribanega parmezana, s snegom štirih beljakov in nazadnje primešam 20 dkg sesekljanega šunke. To zmes razdelim po pomazani pekači in dam za 10 minut v pečico. Potem pomožem s kisel smetano in potresem s sesekljano šunko in potem do dobrega spečem. Pečeno in ohlajeno zrežem s kozarcem za krofe.

Figova sotola z jabolki. 14 dkg fig, eno žlico rozin še na predvečer namočim. Pred uporabo jih v strojčku zmeljem ter jim primešam 6 olupljenih in zribanih jabolk, malo cimeta in polno žlico kisle smetane. Ko je vse dobro zmešano, dam takoj na mizo.

DOMACA LEKARNA

»Mora me tlači,« pripoveduje in veruje marsikdo. To je še ostanek davnih časov, ko so ljudje verovali, da povzročijo bolezni zli duhovi. Zdaj pa je večinoma kaka soseda, ki ti je zlovešč. Spoznaš jo, če pride zjutraj po kako reč. Mora zleze kar skozi ključavnico, ne moreš se je drugače ubraniti, kakor da narišeš na vrata znak ali če jej nastaviš pri ključavnici nož. In če bo imela soseda, ki jo imaš na sumu, tišči dan zavezan prst, ali če bo obolela — ona je: ranila se je na nožu. — Veliko je še take vere med nami, veliko pa je tajnega, kar ne more pojasniti veda, pri mori pa je kriva pretežka večerja, zabasana čreva, gliste, zaprti vetrovi, ležanje na hrbtu, razburljivo čtivo, bolni živci in težak zrak. Že Slomšek je pojasnjeval to morastim. Kdor je podvržen mori, naj leži vedno na desni strani in na trdi toda suhi postelji. Večerja naj malega in še to dve uri prej, preden greš v ležišče. Zdrgni se večkrat po vsem životu z arniko, bodi dosti na prostem in skrbi, da bo odvajanje redno. Kupica tople vode zvečer prežene moro.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Po podatkih z zadnjega sejma, ki je bil v Ljubljani 19. aprila, so bile cene živini sledeče: voli 3.75—5.25, krave 2.25 do 5, teleta 5—6 din žive teže, prašiči mladi 6 do 10 tednov stari 140—220 din komad.

V splošnem se pa gibljejo cene živini v Ljubljani in okolici tako: voli I. 4.50—5, II. 4—4.50, III. 3.50—4; telice I. 4.50—5, II. 4 do 4.50, III. 3.50—4; krave I. 3.50—4, II. 3, III. 2—2.50; teleta I. 6—7, II. 5—5.50; pra-

šiči špeharji domači 8—8.50, pršutarji domači 7.50—8, sremški špeharji 9—9.50 din za 1 kg žive teže. — Surove kože goveje 10, telečje 12—13, svinjske 8 din za kg.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 17. aprila so plačevali živino tako: voli I. 5.50, II. 5, III. 4.75; telice I. 5.50, II. 5, III. 4.75; krave I. 5, II. 4.50, III. 4; teleta I. 7, II. 6; prašiči špeharji 9—10, pršutarji 7.50—8.50 din za 1 kg žive teže. Prignali so 37 volov (prodali 24), 23 krav (15), 8 telet (8), 1 telico (1) in 233 prašičev (65). Mladi

prašički za rejo od 7—8 tednov stari so ve-
ljali 160—280 din komad.

Kamnik. Poročajo, da so v zadnjem času
cene živini sledeče: voli I. 5, II. 4.50, III. 4;
etlice I. 4.50, II. 4, III. 3.50; krave I. 4, II.
3.50, III. 7.50; teleta I. 5, II. 4.25; prašiči
špeharji 7, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže.
Surove kože goveje 9, telečje 13, svinjske
6 din za 1 kg.

Ptuj. Sredi aprila so zaznamovali nasled-
nje cene živini: voli I. 5.50, II. 5, III. 4.50;
telice I. 5.25; II. 4.50, III. 3.50; krave I. 4,
II. 3, III. 2.50; teleta I. 5.50; prašiči špe-
harji 7.25—7.50, pršutarji 6.75—7 din za 1 kg
žive teže. — Surove kože goveje 10, telečje
11.50—14, svinjske 10 din za 1 kg.

Maribor. Na zadnjem svinjskem sejmu
sredi aprila so imeli prašiči sledeče cene: 5
do 6 tednov stari 80—110, 7—9 tednov 115
do 140, 3—4 mesece 200—230, 5—7 mesecev
33—450, 8—10 mesecev 470—510 din za ko-
mad. Na vago 1 kg žive teže 6—8 din, 1 kg
mrtve teže 8—11 din.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1.90—2.10, rž 1.95—2,
ječmen 1.95—2.20, oves 2.15—2.30, proso
1.95—2.20, koruza 1.40—1.85, ajda 1.75—1.85,
fižol ribničan 2.20, prepehtar 3.60, grah 6.40,
leča 4—7 din za 1 kg. — Krma: seno sladko
100, polsladko 90, kisle 80, slama 60 din za
100 kg. — Sadje: jabolka I. (na trgu) 8, II.
5, III. 4, suhe češplje 8—12, orehi 10, lušče-
ni 28—30 din 1 kg. Med 20 din 1 kg.

Kranj. Cene na debelo od 50 kg navzgor:
pšenica 1.90, ječmen 2, rž 1.85, oves 1.90 ko-
ruza 1.45, fižol 3—4, krompir 0.80—1, seme
lucerne 26—28, seno 0.75—1, slama 0.45 do
0.75 din za 1 kg. — Sadje: jabolka (na trgu
na drobno) I. 8, II. 7, III. 6; suhe češplje 10
do 12 din za 1 kg. — Čisti med 22—24 din
za 1 kg. — Votna neoprana 24—26, oprana
34—36 din za 1 kg.

Kamnik. Pšenica 220, ječmen 190, rž 190,
oves 225, koruza 170, fižol 350, krompir 100;
krma: lucerna 100, seno 80, slama 40 din za
100 kg.

Ptuj. Pšenica 175, ječmen 200, rž 165,
oves 200, koruza 130, krompir 90—100, fižol
250—275, seno 50 do 75, slama 25—30 din
za 100 kg. — Svinjska mast 18, čisti med 15
do 20 din 1 kg; mleko 1.50, vino novo iz
kvalitetnih vrst grozdja 8, vino iz navadnih
vrst grozdja 4.5 din 1 l.

Maribor. Svinjska mast 15—18, slanina
sveža 12—15, prekajena 15—20 din 1 kg;
mleko 1.50—2 din 1 l; jajca 10 kosov 5 do
7.50 din, fižol 3—4, suh grah 8—10, leča 5.50

do 12, krompir 0.75—1.25 din kg; sladko
seno 75—80, slama 45 din za 100 kg.

Murska Sobota. Pšenica 1.50, ječmen 1.50,
rž 1.50, oves 1.40, koruza 1.30, fižol 2, krom-
pir 0.60; seno 0.60, slama 0.30 din za 1 kg.
Navadno vino pri vinogradnikih 2.50—3, fi-
neje vino 3.50—4.50 din 1 l.

Jesenice. Svinjska mast 17, slanina sveža
16, prekajena 18—19 din 1 kg; mleko 2.25
din 1 l; jajca 0.75 din komad, fižol 3—4, suh
grah 10, domača leča 5, krompir 1, sladko
seno 0.90, pšenična slama 0.50 din za 1 kg.

LJUBLJANSKI TRG

Mleko in mlečni izdelki: mleko 2—2.25
din 1 l, maslo surovo 22—28, čajno 32—36,
kuhano 30—32, bohinski sir 26, polemen-
talec 26, trapist I. 26—28, II. 20—24 za 1 kg.
Jajca 0.50—0.75 din za komad.

Mlevski izdelki: moka »0« 3—3.25, »2«
2.80—3.05, »5« 2.60—2.85, »6« 2.40—2.65;
kaša 3.10—3.40, ješprenj 2.90—3.25, ješprenj-
ček 4.20—7, otrobi 1.30—1.55, koruzna moka
1.90—2.10, zdrob koruzni 2.25, pšenični 3.30,
ajdova moka 4—5, ržena moka 2.90—3.20
din za 1 kg.

Kurivo: premog 385—400 din tona, trda
drva 95—110, žagana 110—115, mehka 25
din 1 m, oglje 1.50—2.50 din 1 kg.

Zelenjava: solata ajserica 8—10, endivija
5, berivka 10, domač radič 6, cvetača 3—5,
kisle zelje 1.50—2, karfiola 3—5, šparglji
40, kolerabice 10, kolerabe 1, špinata 5, ko-
noplija 6—8, laneno seme 6, čebula 3.50—5,
por 2, česenj 6—8, repa 0.50, kisl repa 1.50
do 2, korenje 3, peteršilj 8, rdeča pesa 3 din
za 1 kg.

SEJMI

Od 1. do 6. maja.

1. V.: živ. in kram. Veliki Gaber, Semič,
Kranj, Novo mesto; živ. Boh. Bistrica; živ.
in kram. Tirna, Hrastnik; živ. Ormož; živ.
in kram. Ljubno, Muta, Podčetrtek, v Vre-
čah; živila in prašiči Trbovlje; živ. in kram.
Velenje; gov. konj. in kram. Murska So-
bota, Videm. — 2. V.: svinj. Ormož; gov. in
konj. Ptuj; svinj. Dolnja Lendava. — 3. V.:
živ. Ljubljana; svinj. Celje, Trbovlje; živ.
in kram. Zidani most. — 4. V.: živ. in kram.
Črnomelj; gov. in svinj. Mokronog; živ. in
kram. Domžale, Kočevje; gov. svinj. in
kram. Krško; živ. in kram. Litijska, Lož, Po-
ljane; gov. ovce, koze in kram. Gornji grad;
živ. in kram. Slov. Bistrica, Sv. Jurij pri
Celju, svinj. Turnišče. — 5. V.: živ. in kram.
St. Gotard; svinj. in drobn. Maribor, Marija
Gradec, Laško. — 6. V.: svinj. Brežice, Ce-
lje, Trbovlje; živ. in kram. Veržej; svinj.
Križevci.

PRAVNI NASVETI

Neizterjana preživnina. J. S. Sv. J. — Leta 1926 je nezakonski oče priznal očetovstvo in mu je sodišče naložilo plačilo mesečne preživnine po 125 din. Dvakrat jo je plačal, potem pa ni več. Sedaj je oženjen in je dal hišico prepisati na ženo. Zaostala preživnina znaša 18.000 din. Vprašate, če je izterljiva. — Varuh nedoletnika lahko tirja preživnino le za zadnja 3 leta nazaj. Če ima nezakonski oče stalni zaslužek, da lahko varuh zarubiti tudi njegovo plačo. — Izročitev hišice ženi je bila spodobna. Če pa je že 10 let preteklo, ne boste mogli izročitve spodbiti. Nezakonska mati pa lahko zahteva od nezakonskega očeta povračilo vseh stroškov, ki jih je imela namesto očeta za otroka, v kolikor dokaže, da je vzdržavala otroka namesto očeta in da je bil nezakonski oče v tem času sposoben prispevati preživnino za otroka. Če pa nezakonski oče v tem času nič ni imel in nič ni zaslužil, potem pa je itak bila dolžnost matere, da otroka preživlja in ne more od nezakonskega očeta ničesar zahtevati.

Oče z devetimi otroki. G. J. Dačni zavezanec, ki ima devet ali več živih otrok in katerega davek po vseh davčnih oblikah ne presega 500 din in ki njegov najmlajši otrok ni starejši od 14 let, je oproščen plačevanja državnih neposrednih davkov, ne pa tudi samoupravnih doklad. Oproščen pa je tudi kuluka. To svojo pravico oprostitve kuluka mora dokazati onemu oblaščtu, ki po zakonu o nedržavnih cestah odreja te potne obveznosti.

Dolg pri prevžitkarju. Z. S. Prevžitkar vam je pred letom 1932 posodil vsoto denarja. Čeprav mislite, da ste zaščiteni, ste morali vse plačati in zraven še advokatske stroške. Vprašate, ali ste bili res dolžni advokata plačati. — Ako se za prevžitkarjev opomin niste zmenili, je s polno pravico izročil stvar advokatu. Ker ste s tem vi zakrivali stroške, ste jih tudi vi dolžni plačati. Glede vašega mišljenja, da dolg spada pod zaščito, vam moramo povedati, da najbrž nimate prav. Uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov ne prizna zaščite dolžnikom-kmetom; če so v boljšem gmočnem položaju od svojih upnikov.

Pokojnina cestarja. L. B. Obrnite se na bansko upravo. Mi nimamo vaših službenih podatkov, zato vam ne moremo izračunati, koliko boste prejeli pokojnine.

Dolg pri trgovcu. R. Č. Oni del dolga, ki ste ga pri trgovcu napravili pred 20. aprilom 1932 ste dolžni plačati v 12 letnih obrokih, ako ste zaščiteni kmet. Tega tudi ne more spremeniti vaša izjava, ki ste jo pri trgovcu podpisali in s katero ste priznali, da dolg ni zaščiten in da ga boste takoj plačali. Predpisi uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov se na

škodo dolžnikov ne morejo spreminjati. Ostali dolg ste pa dolžni plačati tako, kakor ste se obvezali.

Koroški prostovoljec. A. G. Mi nimamo nobenih zvez z društvom, ki ga omenjate in ki ste mu poslali dokumente in denar. Obrnite se sami na dotično društvo ali poizvedite pri upravi policije, če še obstoji in kje je njegov sedež. Upamo, da vam bo policija v Zagrebu že odgovorila, če vam društvo na nobeno vprašanje ne odgovori.

Plačevanje obrokov. L. A. Do sedaj so zapadli trije obroki kmetijskega dolga in ste dolžni vse tri obroke plačati, čeprav ste šele pred enim letom podpisali novo obveznico.

Greznica ob sadovnjaku. J. A. Sosed je zgradil ob Vaši meji svinjske hleve in gnojnično jamo, tako da odteka gnojnice na vaš sadovnjak. Bojite se, da bi to škodovalo sadnemu drevu in vprašate, kaj storiti. Opozorite soseda, da odpravi vse nedostatke, ki škodljivo vplivajo na Vaš sadovnjak. Če pa tega ne odpravi zlepa, ga lahko tožite.

Pot preko tujeja travnika. J. V. Leta 1927 ste kupili travnik, ki je imel pred 40 leti dva gospodarja. Eden od teh gospodarjev je vozil pridelke s travnika čez sosedov travnik. Njegov naslednik je pa te vožnje opustil, ker je stanoval na drugi strani travnika. Vi ste leta 1927, zopet prišli voziti čez sosedov travnik. Sedaj vam pa sosedi brani tam voziti. Vprašate, ali bi si lahko potem tožbe prilastili pravico vožnje in to proti primernemu plačilu. — V kolikor je vaš prednik z opustitvijo vožnje izgubil služnostno pravico vožnje čez sosedov travnik, je služnost prenehala. Zato je vi v tem primeru ne morete dobiti s tožbo. Pač pa se lahko s sosedom dogovorite, da vam proti primerni odškodnini dovolj voziti čez travnik.

Obresti. P. G. Od leta 1924. ste plačevali po 7 in 6% obresti od dolga, ki ste ga napravili z nakupom blaga. Vprašate, ali se te obresti lahko odbijejo od glavnice. S tem, da ste obresti plačali v navedeni višini, ste jih pač priznali in ne morete že plačanih obresti odbijati od glavnice, če presegajo višino zakonitih obresti. Ako ste glede dolga zaščiteni kot kmet, imate le pravico zahtevati, da upnik, ki je po 20. aprilu leta 1932, ubral od vas višje obresti kot so priznane s prejšnjim zakonom in uredbami o zaščiti kmetov, odbije presežek od glavnice dolga.

Senca reklamne table. P. D. Na banovinskem zemljišču nameravate postaviti reklamno tablo. Sosed pa postavitvi table ugovarja, češ da bo na njegov vrt padala senca od nje. Vprašate, ali vam more sosedi postavitev table zabraniti? — Po našem mnenju senca ne bo tako velika, da bi presegala krajevno običajno mero in da bi sosedu preprečevala dosedanja način gospodarstva na vrtu. Zato s svojim ugovorom v primeru pravde verjetno ne bo uspel.